

"הטנק" הצרפתי

חיי ופועלו של גנרל פול בלוך-דאסו (Paul Bloch-Dassault)

אל"מ (מיל) בני מיכלסון

ב- 17 בנובמבר 1948 פנה ציר האסיפה הלאומית הצרפתית ז'ראר ז'אקה (Jaquet) לגנרל דאסו והזמינו לעדות בפני חברי הוועדה בראשה עמד ואשר חקרה את הגורמים והסיבות לתבוסת הצבא הצרפתי ב- 1940 ובמיוחד לכישלוננו הנחרץ של השריון במערכה זו. הם רצו לשמוע על תקופת כהונתו כראש "הקבינט הטכני" של המטכ"ל הצרפתי בשנים 1931-1934 והאירועים לאחר מכן כפי שידועים היו לו עקב תפקידו הבכירים בהמשך דרכו. עדותו התקיימה ב- 10 בפברואר 1949.¹

גנרל דאסו היה בעת ההיא אישיות ידועה מאד בצרפת בעיקר בשל תפקידו החשוב במחקר ופיתוח אמצעי הלחימה עבור הצבא הצרפתי ערב מלחמת העולם השנייה ובמיוחד עמדתו העקבית בצורך לצייד בטנקים את הצבא הצרפתי ולהקים לו חיל שריון חזק. כמו כן הפך לדמות מוכרת עקב תפקידו הבכירים בראש תנועת ההתנגדות הצרפתית בעת הכיבוש הגרמני.

דריוס פול בלוך נולד בפריס ב- 13 לינואר 1882. בן למשפחה יהודית של רופא בשם אדולף בלוך ואמו נעמי אלטיני. היו לו 3 אחים כאשר הקטן ביותר היה מרסל (לעיתיד מרסל דאסו המפורסם). הוא החל לימודיו בטכניון הצרפתי (Ecole Polytechnique)

¹Claude Carlier, General Paul Dassault :L'armement et les etudes techniques de l'etat-major de l'Armee (1931-1945), PUF, 2013.

וסיים במחזור שנת 1901. היה זה המוסד האוניברסיטאי היוקרתי ביותר במדינה, הידוע בתנאי הקבלה המחמירים שלו. לאחר 4 שנות לימוד במסלול משולב לצוערי קצונה (המוסד שימש בעת ההיא, למעשה, כאקדמיה לקצינים של צרפת), התגייס בלוך לחיל התותחנים הצרפתי שהיה אז החיל המודרני והטכנולוגי ביותר בצבא. בעת ההיא נחשב חיל התותחנים של צבא צרפת לגורם כבד משקל בשדה הקרב כפי שהתבטא לימים, בזיכרונותיו, הרמטכ"ל הגרמני במלחמת העולם הראשונה, הגנרל לודנדרף: "באשר לארטילריה הצרפתית – אני שונא אותה".

בתחילת הקריירה הצבאית שלו, הוצב בלוך לסוללת תותחים נגרת סוסים (ולא לתותחים המתנייעים על רכבות שכבר היו בנמצא). יחידות אלו, בשל טווח התותחים הקצר, היו מהיחידות הקרביות ביותר בצבא תוך ניצול ניידותן המבצעית לריכוז עצמת האש בנקודות ההכרעה של הקרב ולהחלפת עמדות תכופה. כקצין מצטיין, בעל יזמה ואנרגטי, נשלח סגן בלוך לביה"ס לפרשים בסמור (Saumur) אותו סיים בהצטיינות, ראשון במחזורו, ואף נשאר להדריך שם תוך התמחות בארטילריה נגרת-הסוסים במסגרת חיל הפרשים. במוסד זה הוא אף ספג את "רוח הפרשים" הצרפתית שתלווה אותו בהמשך דרכו.

פרוץ מלחמת העולם הראשונה באוגוסט 1914, מצא את סרן (זה עתה קודם) בלוך כמדריך בביה"ס לתותחנים בפונטייבלו. עם הגיוס הכללי, קיבל פיקוד על סוללת תותחי-שדה 75 מ"מ ומהר מאד קיבל פיקוד על צוות-קרב בן 3 סוללות. לאור הצטיינותו בשדה הקרב הוענק לו עיטור "לגיון הכבוד".

בשנת 1916, רס"ן בלוך הצטרף לצוות של גנרל אטיין (Jean Baptiste Eugène Estienne) אבי חיל השריון הצרפתי בהקמה מאפס של חיל חדיש זה חיל השריון.² ובמסגרת זו אנו נוכחים בתכונותיו של בלוך כמפקד בשדה הקרב וכקצין טכני ברמה גבוהה. עם הקמת השריון הצרפתי התמנה בלוך לאחד ממפקדי גדודי הטנקים הראשונים בצבא הצרפתי. גדוד הטנקים שלו מסוג "רנו FT17" השתתף במתקפה בבוקרו של ה-18 ביולי, במערכת מארן-ה-2, בסדרת התקפות של טנקים צרפתיים, בהן לקחו הפעם חלק גם טנקים קלי-תנועה מסוג "ראנו", בהם גדודו של בלוך. 478

---

² מניח-היסוד לייצור הטנקים הצרפתיים היה הקולונל (אז) אטיאן, מפקד דיביזיית התותחנים השישית. אטיאן הניע את חברות "שניידר" ו"סן-שאמון" לבנות טנקים. ב-15 בספטמבר 1916 הופיעו שני הדגמים הראשונים: הטנקים "שניידר" ו"סן-שאמון". בלחץ המלחמה הוכנסו שני הטנקים לשימוש קרבי למרות הפגמים הרבים שנתגלו במבניהם. יחידת טנקים צרפתית הופיעה בקרב לראשונה באפריל 1917. לאחר קרבות מספר הגיע גנרל אטיאן לכלל מסקנה כי דרושים לצרפת טנקים קלים ומהירים, נושאי תותחים-קלים. כתוצאה מכך נבנה בביה"ר "ראנו" טנק קל. החידוש העיקרי היה הצריח הסובב, שהתאים למקלעים או לתותח-קל. תא-הלחימה הופרד מתא המכוונת על-ידי מחיצה משוריינת, מצופה בחומר מבודד, אשר מנעה חימום תא-הלחימה והעברת גזים. בכך היא הגנה באופן פיסי על הצוות - שמנה שני אנשים בלבד: נהג ותותחן, שהיה גם המפקד. טנקי "ראנו" FT-17 השתתפו ב-40 קרבות והפכו לטנק המוצלח והנפוץ ביותר במלחמה לאחר שיוצרו ממנו 3,177 יחידות. הן צבא ארה"ב והן צבאות אחרים רכשו זכינות ליצורו ואף העתיקו אותו לדגמים דומים משלהם. תפיסת בנייתו של טנק זה השפיעה יותר מכל טנק אחר שפותח ויוצר במהלך מלחמת העולם הראשונה על הטנקים של ימינו.

טנקים צרפתיים אורגנו ונשלחו, בפיקודו של גנרל מנז'ן, מפקד הארמיה העשירית הצרפתית, להתקפת פתע באזור סויסון על הבליטה המזדקרת דרומה מהקו הגרמני (על בסיס הבליטה ממערב).³ מהם נכנסו לפעולה 225 בלבד. התקפה זו, החלה ללא הכנה ארטילרית ותפסה את הגרמנים בהפתעה. לאחר חדירה של כעשרה קילומטרים אל תוך המרחב המוגן הגרמני, חדירה שלווה בכוחות רגלים אמריקאים וצרפתים שעקבו את הטנקים בצמידות, הביאה להצלחה מרשימה ו- 25,000 חיילי אויב נלקחו בשבי.⁴ במתקפה זו שחרר גדודו של בלוך כמה ערים צרפתיות.

במהלך המלחמה אף הצליח בלוך לפתח שיפורים בחטיבות הכוח של הטנקים הצרפתים. תפקודו של בלוך במלחמת העולם הראשונה מהווה דוגמה להיבטים החיוביים ביותר של הצבא הצרפתי במלחמה זו והוא בהחלט מאפיין באופן מובהק את עילית הקצונה הזוטרה.

לאחר המלחמה נשלח להשלמת לימודיו, על מנת להכשירו לפיקוד בכיר, לביה"ס הגבוה למלחמה, אותו סיים בהצטיינות. במקביל שימש כמפקד האגד הארטילרי של העיר רואן. בשנת 1924 הוא זכה, מהאקדמיה הצרפתית למדעים, לפרס הנרי דה פרוויל, על חיבור שהווה פריצת דרך בנושא בליסטיקה אווירית. היה זה פרס שהוענק לו בהמלצת ראש ממשלת צרפת דאז פאינלווה (Painlevé). מחקר זה פורסם בצורה מקיפה ושלמה יותר, שוב מטעם האקדמיה למדעים, בשנת 1933 תחת הכותרת: הבליסטיקה של מנועים אוויריים בעלי דחף סילוני. עבודה שחלקים ממנה ישימים עד ימינו.⁵

בעת הזו כבר הפך בלוך לדמות מוכרת בחוגים הביטחוניים בצרפת עקב פרסום של מאמרים מספר בתחומי החימוש, הבליסטיקה, המנועים והלוחמה הכימית. מאמרים שהתפרסמו בכתבי העת הצבאיים החשובים ביותר. בתקופה זו הוא נמנה על צוותו של גנרל לואיס מורין (Maurin) אשר עסק במחקר ופיתוח של הלוחמה הכימית (לימים פעמיים שר ההגנה של צרפת).

בשנת 1931 נבחר ע"י הרמטכ"ל, מקסים וויגאן (Weigand)⁶ אשר שימש גם כסגן נשיא מועצת המלחמה העליונה, להקים את "הקבינט הטכני" (Cabinet technique) במטכ"ל. גוף מטה חדש זה היה למעשה המזכירות והמנגנון להוצאה לפועל של מדיניות החימוש וההצטיידות של הצבא הצרפתי כאשר ההחלטות התקבלו ע"י המועצה הטכנית העליונה בראשות שר המלחמה והרמטכ"ל, בה היו חברים גם קציני

Liddell Hart, Basil Henry. **The tanks : the history of the Royal Tank Regiment and its predecessors, Heavy Branch, Machine-Gun Corps, Tank Corps, and Royal Tank Corps, 1914-1945.** London : Cassell, 1959, p. 173

⁴ בני מיכלסון, השריון במלחמת העולם הראשונה – הטנק כנשק הכרעה, אתר "יד לשריון", יולי, 2007.

⁵Pierre Tardi, **Notice necrologiquessur M. Paul Dassault, member de la Division de Academicians Liebre,** C. R. Acad. Paris, 28 Juillet 1969.

⁶מפקד הצבא הצרפתי בעת התבוסה של 1940, שר ההגנה של ממשלת וישי בהתחלה, ולאחר מכן נכלא ע"י הגרמנים עד סיום המלחמה.

החיל הראשיים התואמים וראש מנהל התעשיות הביטחוניות. בתפקידו זה שרת עד שנת 1934. היו אלו שנים מעצבות בבניין הכוח של הצבא הצרפתי. הוא היה כפוף ישירות לוויגאן ותפקידו היה להגדיר את מאפייני אמצעי הלחימה המודרניים אשר הצבא הצרפתי אמור להצטייד בהם ומהווים את "המילה האחרונה" בתחומי המדע והתעשייה. בתפקידו זה, בשנת 1933 נהיה לגנרל הצעיר ביותר בצבא צרפת, בריגדיר-גנרל והוא בן 51. בתפקידו זה הוביל, בין השאר, פיתוח של שני מיזמים חשובים ביותר"

טנק הסומואה (SOMUA) S-35 אשר היה הטנק המתקדם ביותר בשדה הקרב של 1940, בעל תותח 47 מ"מ ושריון מרשים, טוב בהרבה מטנקי ה"פנצר 3" הגרמנים מולם התמודד והטנקים המקבילים שהביאו הבריטים במסגרת חיל המשלוח שלהם.

וכן את הפיתוח של תותח ה"ט בן 47 המ"מ.

בפיתוח זה הביא בלוך לידי ביטוי את ניסיונו הקרבי בשני החיילות בהם שרת במלחמה, התותחנים והשריון וכן את כישוריו הטכניים. בעת ההיא היה זה תותח הנ"ט הטוב ביותר בעולם. בפרוץ המלחמה, בעת המתקפה הגרמנית על צרפת יכול היה תותח נ"ט זה לחדור כל טנק גרמני מטווח 800-1,000 מ'. תותח זה אף הורכב על חלק מהטנקים הצרפתים הטובים ביותר כמו ה-B-1 וה-SOMUA - S-35.

בשנת 1934 חזר לכור מחצבתו – חיל התותחנים ומונה לסגן קצין תותחנים ראשי. בתפקידו זה כתב מחדש את ספר התותחנות.

בחודש ינואר 1935 התמנה בלוך לסגן הרמטכ"ל של ויגאן ובמרץ 1936 קודם לדרגת גנרל-דיביזיה. בשנת 1938, כשנה לפני פרוץ המלחמה, קיבל את הפיקוד על הקורפוס ה-5 בדרגת לוטננט-גנרל (3 כוכבים).

במשך כל תפקידיו, בתקופה שבין שתי מלחמות העולם הוא נחשב לאחד המצדדים המובילים של שריון הצבא הצרפתי והצטיידות בטנקים – במידה רבה היה "קול קורא במדבר" בעת ההיא (הוא ודה גול). כאשר הכריזה צרפת מלחמה על גרמניה בספטמבר 1939, השתתף הקורפוס של בלוך ב"מתקפת הסאר", במסגרתה כבש הצבא הצרפתי כ-12 נקודות ישוב בתוך גרמניה והגיע עד לרצועת ההגנה הגרמנית העיקרית "קו זיגפריד".⁷ בינואר 1940 הוא התמנה למפקד הגנת הנ"מ של כל צרפת וכיהן בתפקיד זה עד לסיום המערכה על צרפת והכניעה לגרמנים. באופן רשמי המשיך בתפקידו בצבא הצרפתי של וישי עד 1942, שנה בה הודיע על פרישתו מהצבא.

בפועל הוא הצטרף לתנועת ההתנגדות הצרפתית והיה לאחד מראשי הצבאיים. בתפקידו זה הוא חי בחשש מתמיד לחייו ומרבית הזמן היה במעקב צמוד של הגסטאפו הגרמני אשר רדף אחריו וניסה לתפוסו. במגמה לשמור על פעילותו המחתרתית בסוד, היה חותם על ההתכתבויות שלו עם גנרל דה-גול בלונדון בשם "גנרל טנק" (General Char D'assult – רכב סער, המונח הצרפתי לטנק), תוך רמז עבה לעברם המשותף (של דה גול ושלו) בחיל השריון הצרפתי. מאוחר יותר הפך שם מחתרתי זה לשמו הרשמי בתוספת שמו המקורי: בלוך-דאסו. גם אחיו הצעיר מרסל אימץ את השם דאסו כמתן כבוד לאחיו הבכור (לימים השם מרסל דאסו הפך למותג של התעשייה האווירית הצרפתית). בתקופת הכיבוש, הפך פול דאסו לאחד המארגנים וראשי תנועת ההתנגדות הצרפתית בהיותו חבר המטכ"ל של הפרטיזנים ו"הקלעים החופשיים" (FTP), הזרוע הצבאית של המפלגה הקומוניסטית הצרפתית. בתפקידו זה הוא הקים את ההנהגה הכללית של כוחות המחתרת הלוחמים בגרמנים במקרה של נחיתת בעלות הברית בכל מחוזות צרפת. את הנחיותיו הוציא באמצעות מועצת הפעולה הצבאית (COMAC) תוך הכללת כל כוחות ה-FFI וה-FTP למערכת אחת ובכך תרם תרומה עצומה לאחדות של פלגי המחתרת השונים, הקומוניסטים והגוליטיסטים. בחודש מרץ 1944 מונה הגנרל פייר קניג למפקד "כוחות הפנים הצרפתיים". היה זה כינוי לכוחות המאוחדים של תנועת ההתנגדות בצרפת אשר על פי הוראת דה גול אורגנו כיחידות צבאיות לכל דבר, וצורפו באופן רשמי ל"צבא צרפת החופשית" על מנת לקדם את פני פלישת בעלות הברית הממששת ובאה. קניג נשלח למטהו של הגנרל אייזנהאואר בלונדון, ומשם הפעיל את הכוחות בעוד דאסו

---

⁷Carlier, ibid.

עשה אותו הדבר מפריס, במחתרת. בתפקיד זה גם יזם את הצפת כל ביצורי הגרמנים בעיר פריס וסביבתה באם הם יתנגדו התנגדות ממושכת למתקפת בעלות הברית. ב-20 לאוגוסט 1944 קבע דה גול את ההיררכיה על אדמת צרפת כאשר אלכסנדר פארוזי מונה לנציג ממשלת צרפת – הדרג המדיני, ז'ק שבן-דלמה כנציג הפיקוד העליון הצרפתי ואילו דאסו כמושל הצבאי של פריס.

בתפקיד זה הקים דאסו מחדש את המטה הכללי הצרפתי באפן חשאי, ב"אינבליד" והכין אותו להגעת גנרל פייר קניג, עם הכוחות המשחררים, לקבל את תפקיד הרמטכ"ל. בעת ההתקוממות בפריס במחצית חודש אוגוסט 1944, כאשר יצא לסיור מעבר לעמדות הגרמנים, נתפס דאסו ע"י הגרמנים אולם הצליח לברוח. עם כניעת הגרמנים בראשותו של גנרל דיטריך פון-חולטיץ לבעלות הברית הוא מונה, הפעם בגלוי, למושל הצבאי של פריס ובתפקידו זה הבטיח את העברת מוסדות השלטון בבירה לממשלת צרפת שהגיעה מהגלות בראשותו של דה גול ואבטח את מוסדותיה ופעילותה.⁸

ב-25 באוגוסט 1944 נכנסו דה גול, וקניג עמו, לפריז ששחררה על ידי הדיביזיה המשורינית ה-2 של צבא צרפת החופשית בפיקודו של הגנרל לקרק ומוסדות השלטון הועברו באופן מסודר ע"י דאסו. היה זה תפקיד מפתח בעיתוי רגיש ביותר לפוליטיקה הפנים צרפתית וגם למדיניות הבינלאומית. דאסו, בשל עברו במשרד ההגנה והמטכ"ל הצרפתי הכיר היטב את הקצונה הבכירה הן של צרפת החופשית והן של צבא וישי וידע מיהם בעלי תפקידי המפתח ומידת שיתוף הפעולה שלהם עם ממשלת וישי והנאצים, לכן יכול היה להקים שלד למטכ"ל הצרפתי בפריז כך שעם הגעתם של דה גול וקניג הם יקבלו כבר מסגרת מנגנון ביצוע פעיל.

ב-25 לאוגוסט 1944 גם מינה אלכסנדר פארוזי את דאסו לתפקיד היוקרתי ביותר: ראש מסדר לגיון הכבוד הצרפתי (Grand Chancellor de Legion d'honneur) מסדר הכבוד החשוב ביותר בצרפת (מינוי שאושר גם ע"י דה גול אחר כך באופן רשמי). העיטור שלו מוענק הן לאזרחי צרפת והן לזרים. המסדר נוסד ב-19 במאי 1802 על ידי הקיסר נפוליאון כהוקרה לשירות צבאי וכתגמול לתרומה אזרחית יוצאת מגדר הרגיל. נשיא המסדר הוא, באופן רשמי, נשיא הרפובליקה ואילו הוא זה שקובע (וממליץ לנשיא) על הענקת העיטור הוא ראש המסדר בפועל. תפקיד זה הוא אחד המכובדים ביותר בצרפת ודאסו כיהן בו בשנים 1946-1954. ב-26 למאי 1946 הוענק לדאסו עצמו, הצלב הגדול של לגיון הכבוד. בתקופה ההיא היה לתפקיד זה גם משקל פוליטי לא מבוטל והיה בעל רגישות רבה כיוון שהיה עליו לקבוע את המדיניות לגבי מקבלי העיטורים מטעם ממשל וישי ואלו שקיבלוהו מטעם ממשלת צרפת החופשית של דה גול. היה ברור שהיותו איש אמון של דה גול ומשקלו הציבורי והאוטוריטה שלו היו נכס בל יסולא בפז בתקופה רוגשת זו.

דו"ח דאסו – מדוע כשל השריון הצרפתי ב-1940

כאמור, ב-10 לפברואר 1949 הופיע גנרל דאסו בפני וועדת החקירה של האסיפה הלאומית ובנוסף לעדותו בעל-פה הגיש דו"ח כתוב. בדו"ח מתאר דאסו את התפתחות הארגון של התחום הטכני במטכ"ל הצרפתי ואת אמצעי הלחימה העיקריים

---

⁸Carlier, **Ibid.**

בהם הצטייד הצבא ערב המלחמה ומנתח את הסיבות והגורמים לכישלון השריון הצרפתי ב-1940.⁹

"כאשר מונה הגנרל ויגאן לסגן נשיא מועצת המלחמה העליונה הוא שם את נושא הצטיידות הצבא הצרפתי בנשק מודרני בראש מעייניו. לצורך כך הקים לראשונה בתולדותינו את "הקבינט הטכני" בראשו הועמדתי, כמכשיר מרכזי לביצוע המדיניות שעוצבה ע"י "הוועדה המייעצת לענייני חימוש" אשר גם אותה הקים, אשר כללה אותו בראש, את ראשי האגפים המטכ"ל, קציני החיל הראשיים, המפקח הכללי של הצבא ומנהל הייצור הביטחוני. מינהל חדש אשר לא היה קודם לכן. הקבינט, בראשו עמדתי צריך היה להנחות ולפקח על מרבית אמצעי הלחימה העיקריים ומיזמי המחקר והפיתוח. ואכן הזרעים שנזרעו אז נבטו עם פרוץ המלחמה בדמות הנשק והציוד בו היה מצויד הצבא הצרפתי בשנים 1939-1940.

אמצעי הלחימה העיקריים

- אמצעי התגוננות נגד לוחמה כימית (גזים). כמובן נשאלת השאלה מדוע השקענו בכון זה, הלא במלחמה זו כלל לא נעשה שימוש בגזים. אחת התשובות האפשריות הנה כיון שהצטיידנו בציוד ההתגוננות המודרני ביותר בתחום, הגרמנים החליטו לא לעשות שימוש באמצעי זה בשל התוצאות המזעריות הצפויות.¹⁰
- אמל"ח החי"ר. חיל הרגלים היה חמוש בנשק מסייע שכלל מרגמות "ברנדט" 60 ו-81 מ"מ ומקלעים 7.5 מ"מ. היו אלו אמצעים מתקדמים מהשורה הראשונה של מקביליהם בעולם. בנושא שיתוף הפעולה של הרגלים עם טנקים, אתיחס בנפרד, בודעי שנושא הטנקים הוא נושא המעניין במיוחד את הוועדה שלכם.
- הנדסה. ברצוני לציין לחיוב את מוקשי הנ"ט שפותחו והיו באיכות טובה אולם הייצור שלהם לקה מאד הן בכמות והן באיכות.
- תותחנים. תותחי השדה 105 מ"מ, הקנים הארוכים והחדישים והתחמושת שיוצרה עבורם ענו בהחלט על הצרכים.
- נ"ט. תותח הנ"ט 25 מ"מ היה אמצעי טוב, חדר את כל הטנקים הגרמניים הקלים והיה נשק יעיל ביותר כנגד שריוניות ורכב לסוגיו. תותח הנ"ט 47 מ"מ היה מעולה עד כדי כך ששר החימוש בתחילת המלחמה, ראולדאוטרי (Dautry) דיווח כי בביקורו בארה"ב הוא זכה להערכה רבה ונאמר שלא היה לו מקביל לא בגרמניה ולא ברוסיה.
- נ"מ. תותחי ה-90 מ"מ היו מצוינים, כמוהם 75 מ"מ ו-25 מ"מ. אני ראיתי במו עיניי מערך נ"מ משולב תותחי 75 מ"מ ו-25 מ"מ אשר עמד כנגד להק של מפציצים גרמניים, הפיל רבים מהם והניס את השאר.

⁹ עדות ודו"ח הגנרל פול דאסו בפני ועדת החקירה של האספה הלאומית הצרפתית, 19 פברואר 1949.

¹⁰ אכן לצבא הצרפתי היה עם פרוץ המלחמה ציוד ההתגוננות נגד לוחמה כימית המתקדם ביותר בעולם כפי שניתן להיווכח במצודות קו מאזינו.

• **שריון.** בנושא זה ברצוני להקדים כמה הערות לפני שאעסוק בנושא עצמו. הקבינט הטכני חדל להתקיים עם עזיבתי וקידומי. על מקומי הוקם המדור הטכני במטכ"ל אולם הוא לא היה כפוף ישירות לרמטכ"ל ולא קיבל גיבוי מהועדה המייעצת לחימוש שגם היא בטלה מן העולם. כך, על אף הכוונים המבטיחים שבהם התחלנו, חלה למעשה נסיגה ניכרת בשנים שאחר כך. גם כשמוניתי לסגן רמטכ"ל כבר לא יכולנו לחדש את המנגנון שהתקיים רק שנתיים קודם, לא מעט כיוון שוויגאן סיים את תפקידו כרמטכ"ל ופרש ב-1935. יחד עם זאת הפרויקטים המשיכו, עם כי בפיגור ניכר וללא הארגון המתאים ותורת לחימה הולמת. בשנת 1931 הכננו תכנית שיטתית לייצור טנקים עבור הצבא כאחת המשימות המרכזיות של הקבינט הטכני ובקדימות עליונה. להלן הטנקים שייצרנו ואתם נכנסו למלחמה ב-1939, והם כללו שלושה דגמים:

א. טנקים חדישים בסיוע ישיר לחי"ר בשדה הקרב.

ב. טנקים בני 19 טון שכונו טנק "D".

ג. טנקים בני 28 טון שכונו טנק "B".

התפיסה המבצעית והארגונית שעמדה בבסיס ההחלטה על שלושה סוגי טנקים אלו הייתה כי טנקי הסיוע לחי"ר אמורים היו להחליף את טנקי ה"רנו FT17" של שנת 1918 אשר על גודד מסוג זה פיקדתי במלחמת העולם הראשונה. טנקים אלו השמידו את המטרות הקשות ביעדים ופרצו את הדרך לחי"ר אשר בסיועם, יעילותו עלתה בכמה מונים. ניסיון זה של מלחמת העולם הראשונה קיבל אישור במערכת 1940. דיביזיות חי"ר גרמניות שתקפו ללא סיוע קרוב של טנקים התקשו לבצע את משימותיהן ונבלמו בקלות יחסית על ידנו.

תפקידם של הטנקים מדגם "D" היה להבקיע את מערכי האויב לפני התקפת דיביזיות החי"ר. לשם כך הם היו צריכים להוות כוח שריון ייעודי תחת פיקוד מפקדות על-עוצבתיות כמו קורפוס וארמיה. וכמובן לפעול בשיתוף פעולה הדוק עם טנקי הסיוע של החי"ר.

הטנקים מדגם "B" היו, למעשה, תוצר חזונו של גנרל אטיין בסוף מלחמת העולם הראשונה. הרעיון היה לפתח טנק עם עדיפות ברורה על האויב אשר יוכל לפעול בעוצבות שריון עצמאיות ולבצע משימות הכרעה בשדה הקרב ללא תלות בחי"ר. אז הוטבע לראשונה המונח "טנק-מערכה-עיקרי" והועדה המייעצת אימצה בעיקרון את הרעיון אך הצעדים המתבקשים של הקמת אוגדות שריון לא נדונו כלל באותה עת. ההחלטה על היצור הייתה טכנית בלבד ללא קבלת החלטות תו"ליות וארגוניות כמתבקש. בתקופה זו אף התפרסמו רעיונותיו של דה גול לגבי עוצבות משוריינות אולם הן לא אומצו. על פי החלטות ועדת החימוש המייעצת התחלתי פרויקט מחקר ופיתוח של הטנקים הנ"ל אשר הובילו להצטיידות הצבא בטנקים המצוינים מדגם SOMUA והטנקים מדגם "B" אשר עלו על כל הטנקים שהעמיד האויב מולנו בפרוץ המלחמה.

אם כן, מה בכל זאת היו הסיבות לתבוסת השריון הצרפתי במערכת 1940 כאשר היה מצויד בטנקים מעולים אלו?

מדוע הובס השריון הצרפתי ב-1940 ?

1. הסיבה הראשונה קשורה לטנקים מדגם "B". לפי התוכנית המקורית והחישובים שעשיתי עוד עם גנרל אטיין, על מנת שטנקים אלו יוכלו לפעול במסגרת עוצבות שריון עצמאיות היה צריך להיות להם טווח פעולה של לפחות 8 שעות מנוע, וכך גם נקבע בדרישה המבצעית שהגדרתי. אלא שבמשך הזמן, ועד לסיום ייצורו (כאשר כבר לא הייתי בתפקיד) והצטיידות בו הסתבר שיש לו 5 שעות מנוע בלבד. נדמה לי שזה קרה בגלל תוספות מיגון שהעמיסו עליו ללא שיפורים מקבילים בעוצמת המנוע. בדיעבד לא נותר אלא להצטער על כך כיוון שמגרעת זו פגעה חמורות ביכולת טנקים אלו לפעול עצמאית ללא תלות בתדלוק תכוף.
  2. הסיבה השנייה הנה אי הקמת חיל שריון עצמאי במעמד שווה לחיל הרגלים והחילות האחרים. ב-1940, עדיין ראה המטכ"ל הצרפתי את החי"ר כ"מלכת שדה הקרב". כל עבודת המטה ונהלי הקרב נעשו בקצב החייל הרגלי ומהירת תנועת השריון בשדה הקרב והתמרון שלו, כפופים היו לקצב הפעלת עוצבות הרגלים. כל הקריאות שלנו להקמת חיל שריון היו לשווא.
  3. שלושת דיביזיות השריון שהיו קיימות ב-1940 הוקמו רק ממש ערב המלחמה וזו הרביעית של דה גול הוקמה רק לאחר שהמלחמה פרצה. הן הוקצו לגזרות לחימה שונות ולמפקדים שונים והופעלו במפוזר כך שגורלן במערכה לא שפר עליהן.
  4. ככל ששלושת הסיבות הקודמות היו חשובות ותרמו לנחיתות השריון הצרפתי הרי הרביעית הינה כבדת משקל בהרבה וממש בסיסית. העדר מטוסים ושיתוף פעולה עם חיל האוויר. חסרנו מטוסי תקיפה להשמדת טנקי האויב ותותחין, חסרנו מפציצים לביצוע אמנעה כנגד שדרותיו שנעו אל שדה הקרב וחסרנו מטוסי קרב ליירוט מטוסי האויב שתקפו את כוחותינו. אינני אומר דברי באופן תאורטי, אני עצמי הייתי נוכח וחקרתי את מבצעי הארמיות ה-2 וה-9 אשר מרבית הרכב והרק"ם שלהן נפגעו משיתוף פעולה הדוק בין מפציצי התקיפה והטנקים הגרמניים. הדבר גרם לא רק לנחיתות פיזית אלא גם מוראלית.
- אבל אני ממליץ לחברי הוועדה הנכבדים, על מנת להרחיק את העדות, לעיין בעבר השני של הגבעה, בדו"ח של לוטננט גנרל פריץ ביירליין (Bayerlein) הגרמני¹¹ אשר פיקד, במערכת הארדנים, על אחת מעוצבות השריון המעולות ביותר בצבא הגרמני, דיביזיית "פנצר להר". לאחר המלחמה, ביושבו בשבי האמריקאי הוא כתב דו"ח בו הוא מתאר את הקשיים שהיו לו להביא לשדה הקרב את עוצמת הדיביזיה שלו כאשר האמריקאים שולטים באוויר ומשמידים "כל מה שזז". בדרכו למערכה, איבד ביירליין את מרבית הרכב של הדיביזיה מפעילות חיל האוויר האמריקאי עוד לפני שהגיע למגע עם האויב. זה היה מצבנו ב-1940. פעולת חיל האוויר והטנקים כמאמצים נפרדים ללא תיאום ושיתוף פעולה אל מול האויב אשר אמצעיו פעלו בשת"ף יעיל היה, אולי, הסיבה בה, הידיעה לכשלוננו ב-1940.

---

¹¹ גנרל פריץ ביירליין היה קצין האג"ם בקורפוס של גודריאן במערכה על צרפת, ראש המטה של רומל בצפון אפריקה, מפקד דיביזיית שריון בחזית המזרחית ובחזית המערבית. סיים המלחמה כמפקד קורפוס שריון. בשבתו בשבי האמריקאי סייע רבות למחלקת היסטוריה של צבא ארה"ב לתאר את המלחמה במערב מנקודת הראות הגרמנית.

לאחר המלחמה מונה לנשיא המועצה לתיאום מדעי של הביטחון הלאומי תוך תיאום כל מאמצי הפיתוח והמחקר הביטחוני-מדעי והרכש בים, באוויר וביבשה. בעת הזו, בגיל 64, הוא כבר קיבל את הכוכב הרביעי והפך לגנרל מלא (General d'Armee). הפעם הוא יישם את הלקחים של "הקבינט הטכני" משנות השלושים ושל המלחמה.

בשנת 1954, פרש דאסו מכל תפקידיו הביטחוניים והקדיש את שארית חייו למחקר המדעי. הוא התמנה לחבר באקדמיה למדעים של צרפת.

בראשית שנות החמישים עסק בנושאים הבאים:

- היה חבר במועצה למחקרים וניסויים בתחום הכימיה ופרסם מחקר בשם "המלחמה הכימית".

- חקר את הגורמים והשפעות הלואי של התפוצצויות גדולות.

- נציג משרד ההגנה בוועדה לאנרגיה אטומית.

גנרל פול דאסו נפטר בשנת 1969.

